

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi

BANKALARIN LİKİDİTE RİSKİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER: BIST 30 ENDEKSİNDE İŞLEM GÖREN BANKALARIN ANALİZİ

Fatma ŞAHUT¹

Aslı AFŞAR²

(Gönderilme/Received 28.08.2024 Kabul/Accepted 10.09.2024)

Araştırma Makalesi/Research Article

ÖZET

Finans sektörü içerisinde önemli bir yere sahip olan bankalar faaliyetleri süresince çeşitli risklerle karşı kaşıya kalmaktadır. Bu riskler arasında olan "likidite riski" nin iyi yönetilememesi durumunda bankanın iflasına bile neden olabilmektedir. Dolayısıyla bankaların likidite riskini etkin bir şekilde yönetebilmeleri için likidite riskine etki eden faktörlerin tanımlanması, etki derecelerinin tespit edilmesi önem arz etmektedir. Çalışmada, bankaların likidite riskini etkileyen bankaya özgü ve makroekonomik faktörler BIST 30 endeksinde işlem gören 4 ticari bankanın 2013-2023 dönemi için regresyon yöntemi ile analiz edilmiştir. Analizde likidite riski bağımlı değişken olarak kullanılırken bağımsız değişkenler olarak bankaya özgü 6 adet, makroekonomik 4 adet olmak üzere toplamda 10 adet bağımsız değişken kullanılmıştır. Sonuçta bankaların likidite riskinin faiz, CDS, Toplam Mevduat/ Toplam aktif oranlarından etkilendiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Likidite Riski, Risk Yönetimi, Bankacılık, Regresyon Analizi

FACTORS AFFECTING LIQUIDITY RISK IN BANKS: AN ANALYSIS OF BANKS LISTED ON THE BIST 30 INDEX

ABSTRACT

Banks, which have an important place in the financial sector, face various risks throughout their activities. Among these risks, "liquidity risk" can even lead to bankruptcy of the bank if it is not managed well. Therefore, in order for banks to manage liquidity risk effectively, it is important to define the factors affecting liquidity risk and determine their degree of impact. In the study, bank-specific and macroeconomic factors affecting the liquidity risk of banks were analyzed with the multiple regression method for the 2013-2023 period of 4 commercial banks traded in the BIST 30 index. In the analysis, liquidity risk was used as the dependent variable, while a total of 10 independent variables, 6 bank-specific and 4 macroeconomic, were used as independent variables. As a result, it has been determined that the liquidity risk of banks is affected by interest, CDS, Total Deposit / Total assets ratios.

Keywords: Liquidity Risk, Risk Management, Banking, Regression analysis

¹ Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, fatmasahut@anadolu.edu.tr, 0009-0004-0620-1775

² Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, aafsar@anadolu.edu.tr, 0000-0001-7031-1419

GİRİŞ

Finansal sistem içerisinde önemli yeri bulunan bankalar, mevduat kabul eden ve topladıkları bu mevduatı en verimli biçimde çeşitli kredi işlemlerinde kullanan veya faaliyetlerinin ana konusu düzenli bir şekilde kredi almak ya da kredi kullandırmak olan ekonomik kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (Kaya ve Güney, 2014, s.3).

Bankacılık riskli bir sektördür. Başka bir ifadeyle, finansal sistem içerisinde fonların transferine aracılık yapmaları sebebiyle likidite, kredi ve operasyonel risk dışında kur riski, faiz oranı riski gibi birçok riskle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bankalarda görülen likidite ve kredi riski diğer finansal riskler ile karşılaştırıldığında, bankaların faaliyetlerini sürdürürken karşılaştıkları ve sonuçta banka başarısızlığı ile yakından ilişkili görülen son derece kritik iki risk türüdür (Işık ve Belke 2017).

Likidite, bankaların fon taleplerine karşı yeterli fon bulundurabilme yeteneğini ifade etmektedir. Dolayısıyla bu kavram finansal kurumlar için hayati öneme sahiptir. Bankaların fon yönetiminden sorumlu yöneticiler, likidite dengesini korumak adına aşırı likidite ile yetersiz likidite arasındaki maliyetleri dengelemek zorundadır (Kaya ve Güney, 2014, s.415). Bankalar, küçük miktarlarda ve kısa vadeli fonlar toplar ve bu kaynakları daha büyük miktarlarda ve uzun vadeli yatırımların finansmanında kullanır. Bu da banka bilançolarında varlıklar ile kaynaklar arasında vade uyumsuzluğunu beraberinde getirmekte, bu durumda likidite riskini ortaya çıkarmaktadır (Ayaydın ve Karaaslan, 2014).

Bu çalışmada bankalar için kritik bir öneme sahip olan likidite riskini etkileyen makroekonomik faktörler ile bankaya özgü faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle bu konu hakkında yayımlanmış uluslararası ve ulusal çalışmaların literatürü incelenmiş, ardından Borsa İstanbul (BIST 30) endeksinde işlem gören ticari bankaların on yıllık dönemi için kullanılan çoklu regresyon analizinin bulgularına yer verilmiş ve sonuç kısmında elde edilen veriler yorumlanmıştır.

LİTERATÜR

Bankacılık sektörünün likidite riskini etkileyen faktörler ile ilgili yapılmış ve konuyu farklı bakış açılarıyla değerlendiren çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Yapılan çalışmaların analizinde genellikle panel veri ve regresyon modeli kullanılmıştır. Bankaların likidite riskini etkileyen faktörler bankaya özgü olan (içsel) faktörler (sermaye yeterliliği, aktif büyüklüğü, likidite, sahiplik, banka yaşı, vb.) bunun yanı sıra makroekonomik (dışsal) faktörler (enflasyon, gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH), işsizlik oranı, faiz oranı, vb.) olarak değerlendirilmiştir.

Şahut, F. ve Afşar, A. (2024). Bankaların likidite riskini etkileyen faktörler: Bist 30 endeksinde işlem gören bankaların analizi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3(1), 16-35.

Uluslararası literatürde likidite riskini etkileyen faktörler ile ilgili yapılan çalışmaların yerel literatüre göre daha fazla olduğu görülmüştür. Literatürdeki çalışmaların analiz sonuçlarında genel bir ortak görüş olmadığı tespit edilmiştir.

Kasana, Chauhan and Sahoo (2022) Hint bankalarının likidite oranlarını etkileyen makroekonomik ve bankaya özgü faktörlerini araştırmışlardır. Örneklem olarak 50 bankanın seçildiği çalışmada nakit rezerv oranı, aktif karlılığı ve faiz dışı gelir gibi diğer bağımsız değişkenlerin likidite oranları üzerinde önemsiz bir etkisi olduğu belirtilmiştir.

Jemal (2021) Etiyopya'daki ticari bankaların likiditesinin belirleyicilerini 2011-2020 dönemi ele alınarak panel veri regresyon modeli ile incelemiştir. Çalışma sonucunda, banka likiditesinin sermaye yeterliliği, karlılık, faiz oranı marjı ve enflasyon ile pozitif, banka büyüklüğü, mevduat ve net borçlanma enstrümanları (NBE) bonoları ile negatif ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Ghenimi, Chaibi and Omri (2021) MENA bölgesinde faaliyet gösteren 27 İslami banka ve 49 geleneksel bankanın 2005–2015 döneminde likidite riski ile bankaya özgü ve makroekonomik faktörler arasındaki ilişkiyi panel veri ile test etmişlerdir. Bankaya özgü faktörlerin her iki bankacılık sektörünü etkilerken, makroekonomik faktörlerin geleneksel bankaları etkilediği ancak İslami bankaları etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır.

Ayano (2021) 2014-2021 yılları arasında ticari bankaların likiditesini etkileyen faktörleri araştıran çalışmaları incelemiştir. Buna göre bankaların likiditesini etkileyen bankalara özgü faktörler; aktif kalitesi, kapitalizasyon oranı, banka büyüklüğü, gecikmeli değer, likidite, banka karlılığı, takipteki krediler, sermaye yeterliliği, kredi faiz oranı, kredi büyümesi, verilen kredinin düşük kalitesi iken bankaların likiditesini etkileyen makroekonomik faktörler faiz oranı marjı, ulusal fatura alımı, gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH), enflasyon, döviz durumu, işsizlik, ulusal bankanın faaliyetleri, reel GSYİH, gelişmişlik düzeyi pazar ilişkisi ve rasyonel kaynak tahsisi olduğu belirtilmiştir.

Addou and Bensghir (2021) Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki (BAE) dört İslami bankanın likidite riskini etkileyen faktörleri altı bankaya özgü faktörü regresyon modeli ile incelemişlerdir. varlık karlılığı (ROA) ve toplam giderlerin varlıklara oranı (TGA) incelenen bankaların likidite riskini olumsuz etkilediğini, büyüklük, özkaynak karlılığı (ROE), likidite açıkları ve sermaye yeterlilik oranının (SYR) Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) bankalarının likiditesinin iyileştirilmesine katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir.

Şahut, F. ve Afşar, A. (2024). Bankaların likidite riskini etkileyen faktörler: Bist 30 endeksinde işlem gören bankaların analizi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3(1), 16-35.

Mohammad, Asutay, Dixon, and Platonova (2020) 1996-2015 dönemi için 145 ticari banka örneğinde İslami bankaların maruz kaldığı likidite riskini konvansiyonel ve hibrit bankalarla karşılaştırmalı olarak araştırmak için panel veri regresyon modelini kullanmışlardır. İslami bankaların, geleneksel ve hibrit bankalardan daha fazla likidite riskine maruz kaldığı tespit edilmiştir.

El- Chaarani (2019) Orta Doğu bölgesindeki sekiz farklı ülkeden 183 banka üzerinde ağırlıklı en küçük kareler (WLS) regresyonu kullanarak bankaların likidite riskinin belirleyicilerini araştırmıştır. Sonuçlar, bankacılık sektöründe ekonomik büyüme, aktif kalitesi, sermaye düzeyi ve banka büyüklüğünün likidite üzerindeki önemli etkilerini ortaya koymaktadır.

Al-Homaidi (2019) 2008'den 2017'ye kadar Hindistan'da Bombay Menkul Kıymetler Borsası'nda (BSE) işlem gören 37 ticari bankanın likidite riskinin belirleyicilerini analiz etmiştir. Bankaya özgü faktörlerden aktif kalite oranı, varlık yönetimi oranı, öz kaynak karlılığı oranı ve net faiz marjı oranının; makroekonomik faktörlerden faiz oranı ve döviz kurunun likidite riski üzerinde negatif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Shah, Khan, Shah and Tahir (2018) çalışmalarında, Pakistan'da faaliyet gösteren 23 bankanın 2007-2016 yıllarını kapsayan dönemde likidite risklerini belirleyen sermaye yeterlilik oranı, fon maliyeti, banka büyüklüğü gibi içsel faktörlerin ve GSYİH gibi dış veya makro faktörlerin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varmışlardır.

Linh (2018) İslami bankaların likidite riski ile ilgili faktörleri incelemek amacıyla 1997-2016 yılları arasında dünyanın dört bir yanındaki 30 İslami bankanın verilerini kullanmıştır. Sonuçlar, sermaye oranının likidite ile olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir.

Kaur and Sharma (2017) Hindistan bankacılık sektörünün 2006-2016 döneminde çeşitli bankaya özgü faktörlerin bankaların likidite riskleri üzerindeki etkisini değerlendirmek için OLS\Panel veri Regresyon Modelini uygulamışlardır. Elde edilen verilere göre bankaların likidite riskini yönetim verimliliğinin olumsuz, likidite oranının olumlu etkilediği gözlemlenmiştir.

Gafrej and Abbas (2017) bankaya özgü ve makroekonomik faktörlerin İslami ve Konvansiyonel bankaların likiditesi üzerine etkisi 2006-2013 yılları genelleştirilmiş en küçük kareler (GLS) yöntemiyle sınımlanmıştır. İslami bankalarda banka büyüklüğü, yaş bankaların likiditesine negatif etki ederken, Konvansiyonel bankalarda sermayenin toplam aktiflere oranı,

Şahut, F. ve Afşar, A. (2024). Bankaların likidite riskini etkileyen faktörler: Bist 30 endeksinde işlem gören bankaların analizi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3(1), 16-35.

büyüme kredileri, büyüklük, yaş ve enflasyon oranının bankaların likiditesi üzerinde negatif ve önemli bir etkisi olduğu saptanmıştır.

Al-Harbi (2017) gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde İslami bankaların likiditesini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla 1989-2008 döneminde İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT) ülkelerinde faaliyet gösteren tüm 686 konvansiyonel bankanın, panel veri seti üzerinde olağan en küçük kareler sabit etki modeli ile açıklamıştır. Sonuç olarak sermaye oranı, yabancı sahipliği, kredi riski, enflasyon oranı, para politikası ve mevduat sigortası bankaların likiditesini olumsuz etkilediği görülmüştür.

Singh and Sharma (2016) Hindistan bankalarının likiditesini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla 2000-2013 döneminde 59 bankanın veri seti üzerinde olağan en küçük kareler (OLS), sabit etki ve rastgele etki tahminleri yapmışlardır. Banka sahipliği, banka büyüklüğü, karlılık, sermaye yeterliliği, GSYİH ve enflasyonun bankaların likiditesini etkilediği anlaşılmıştır.

Abdillah, Hosen and Muhari (2016) Bank Muamalat Endonezya, Bank Syariah Mandiri ve Bank Mega Syariah'ın karlılık ve likidite riskinin belirleyici faktörleri 2008-2015 dönemi çoklu regresyon yöntemiyle irdelenmiştir. Verimliliğin likidite üzerinde negatif ve önemli bir negatif etkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Mohamad (2016) Türkiye'de geleneksel bankaların likidite belirleyicilerini tespit etmek amacıyla 2006-2013 dönemi için 21 Türk bankasının finansal verilerini regresyon analizi ile incelemiştir. Bankaların ölçek büyüklüğü ve karlılığı likiditelerini olumsuz etkilediği görülmüştür.

Luca and Busuioc Witowski (2016) 2006-2013 dönemi için Romanya bankalarının likidite riskinin belirleyicilerini sadece bankaya özgü faktörler üzerine regresyon analiziyle ele almışlardır. Banka likiditesinin bankaların karlılık, takipteki kredi oranı, net faiz marjı ve büyüklüğü ile negatif ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Sheefeni and Nyambe (2016) Namibya'daki ticari bankaların likidite riskinin makroekonomik belirleyicileri 2001-2014 dönemi için eşbütünleşme için birim kök, sınır testi ve hata düzeltme modeli kullanarak veri analizi yapmışlardır. Sonuçta reel gayri safi yurtiçi hasılanın Namibya'daki ticari bankaların likiditesinin ana belirleyicisi iken enflasyon ile ticari bankaların likiditesi arasında negatif bir ilişki olduğu bulguları elde edilmiştir.

Ben Jedidia and Hamza (2015) Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) ve Güneydoğu Asya ülkelerindeki 60 İslami bankadan oluşan bir panel kullanarak, İslami banka likidite

Şahut, F. ve Afşar, A. (2024). Bankaların likidite riskini etkileyen faktörler: Bist 30 endeksinde işlem gören bankaların analizi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3(1), 16-35.

riskinin belirleyicilerini 2004-2012 dönemi için çalışmışlardır. Analiz, likidite riskinin banka karlılığı, sermaye yeterlilik oranı ve yatırım oranı gibi kendine özgü faktörlere bağlı olduğunu göstermiştir.

Ben Moussa (2015) bankaların likidite riskinin belirleyicilerini Tunus'ta faaliyet gösteren 18 banka için 2000-2010 dönemi statik panel yöntemi ve panel dinamik yöntemi aracılığı ile test etmişlerdir. Finansal performans, sermaye / toplam varlıklar, işletme maliyetleri / toplam varlıklar, GSYİH büyüme oranı, enflasyon oranı, ertelenmiş likidite oranlarının banka likiditesi üzerinde önemli etkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Wojcik-Mazur and Szajt (2015) eski ve yeni Avrupa Birliği ülkelerindeki ticari bankaların likidite riskinin belirleyicilerinin marj hacmi, kredi riski düzeyi ve bankalar arası piyasaya katılım gibi bankaya özgü faktörlerden etkilendiğini belirtmişlerdir.

Chagwiza (2014) Zimbabve ticari bankalarının likidite riskinin belirleyicilerini Ocak 2010-Aralık 2011 dönemi için regresyon analizi ile modellemiştir. Sonuçta çoklu para birimi, enflasyon oranı ve iş döngüsünün benimsenmesinin likidite üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu ifade edilmiştir.

Vodova (2013) Macar ticari bankaları arasında likidite riskinin belirleyicilerini 2001-2010 dönemi için panel veri regresyon analizi ile sınamıştır. Sonuçta banka büyüklüğü, faiz marjı, para politikası faiz oranı ve bankalar arası işlem faiz oranı ile negatif ilişkili olduğu saptanmıştır.

Çakmak (2022) Türkiye'de faaliyette bulunan 19 ticari banka ve 4 katılım bankasının likidite riskine etki eden faktörlerin tespit edilmesi amacıyla 2015/12 ay ve 2021/9 aylar arasındaki döneme ait çeyrek dönemlik verileri statik panel veri analizi yöntemiyle irdelenmiştir. Likidite düzeyi ile bankalara özgü mevduat, kredi mevduat oranı, öz kaynak karlılığı, sermaye yeterlilik oranı, öz kaynaklar ve aktif büyüklük, makro ekonomik faktörlerden para arzı, kredi temerrüt takası, kontrol değişkeni Covid dönemi arasında istatistik açıdan anlamlı ilişkilerin bulunduğu belirtilmiştir.

Akbaş (2022) katılım bankacılığında likidite riskine etki eden faktörleri 2016-2019 dönemi için beş adet katılım bankası verilerini panel veri yöntemi ile değerlendirmiştir. Sonuçta likidite riski ile sermaye yeterlilik oranı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki görülmüştür.

Ekim Kocaman, Babuşçu ve Hazar (2021) Türkiye'deki mevduat bankalarının likidite riskini etkileyen faktörleri belirlemek için, aktif büyüklüğü en büyük 10 mevduat bankasının 2010-2020 dönemi için verilerini statik panel veri analizi ile test etmişlerdir. Öz kaynaklar/

Şahut, F. ve Afşar, A. (2024). Bankaların likidite riskini etkileyen faktörler: Bist 30 endeksinde işlem gören bankaların analizi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3(1), 16-35.

Toplam Aktif, Para piyasalarına borçlar/Toplam Aktif ve Enflasyon değişkenlerinin likidite riskini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ersoy ve Aydın (2018) Türkiye’de faaliyette bulunan 27 ticari bankanın likidite riskinin düzeyini etkileyen faktörleri 2005-2015 dönemi için panel veri yöntemi ile modellemişlerdir. Bulgulara göre, banka büyüklüğü ile likidite düzeyi arasında ters-U şeklinde doğrusal olmayan bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Ayrıca ekonomik büyüme, işsizlik oranı ve küresel kriz değişkenlerinin likidite riskini negatif yönde etkilediği belirtilmiştir.

Çanakçı ve Tunalı (2018), literatür araştırması olarak gerçekleştirdikleri çalışmalarında İslami bankacılık alanında faaliyeti olan bankaların likidite riskini etkileyen faktörleri ve söz konusu faktörlerin etkisini araştıran çalışmalar ele alınmıştır. Literatür taramasından elde edilen verilere göre İslami Bankaların likidite riskine neden olan ve riskin ölçülmesi amacıyla ele alınan göstergeler “Toplam aktifler içerisindeki Likit aktiflerin payı, Vergi sonrası kâr, Özsermaye; Öz sermaye içerisindeki Toplam Borç, Vergi sonrası kâr; Toplam Mevduat içerisindeki Toplam Kredilerin payı” gibi başlıca oranlar yardımıyla likidite riskinin ilişkisini açığa çıkarmak amacıyla farklı yaklaşımlar ve çeşitli bulgular olduğu rapor edilmiştir.

Işık ve Belke (2017) Borsa İstanbul’da işlem gören 13 ticari bankanın likidite riskinin belirleyicilerini 2006-2015 dönemi için panel veri analizi ile açıklamışlardır. Öz kaynak karlılığı, banka sermayesi, mevduattaki büyüme, kredi kayıpları karşılığı ve enflasyon oranı gibi değişkenlerin likidite riskiyle negatif ilişkili olduğu anlaşılmıştır.

Zengin ve Yüksel (2016) Türkiye’deki bankaların likidite riskini etkileyen faktörleri 2015 yılı itibarıyla aktif büyüklüğü en büyük 10 bankanın 2005-2014 dönemindeki verilerini logit modeli ile araştırmışlardır. Çalışmada sermaye yeterlilik oranı ve net faiz marjı değişkenlerinin likidite riskini etkilediği ortaya konmuştur.

Işıl ve Özkan (2015) Türkiye’de faaliyet gösteren 4 katılım bankasının likidite riskini etkileyen faktörleri 2006-2014 dönemi için görünürde ilişkisiz regresyon modeli ile belirlemişlerdir. Katılım bankalarının önceki dönem likidite riskinin ve kredi genişliğinin likidite riski üzerinde etkili olduğu ortaya konmuştur.

Ayaydın ve Karaaslan (2014) Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların likidite riskini belirleyen faktörleri 2003-2011 dönemi için 23 bankanın verilerini dinamik panel veri ile sınımlamışlardır. Küresel finansal kriz, yabancı payı, devlet-özel banka sahipliğinin bankaların likidite riskini belirleyen faktörler olduğu görülmüştür.

ANALİZ BİLGİLERİ

Çalışmanın Amacı

Borsa İstanbul'da işlem gören Türkiye'nin piyasa değeri en büyük ve aynı zamanda en likit 30 şirketinin bulunduğu BIST 30 endeksi, finans alanında bir gösterge olarak da kullanılmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın amacı BIST 30 Endeksi'nde işlem gören 4 ticari bankanın likidite riskini etkileyen bankaya özgü faktörler ile makroekonomik faktörleri incelemektir.

Çalışmanın Önemi

Bankaların likidite riskini etkileyen faktörler üzerine uluslararası çapta çok sayıda çalışma bulunurken, ulusal düzeyde konuyla ilgili çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmanın kapsamında BIST 30 endeksinde işlem gören 4 ticari banka seçilmiştir. Bunun nedeni, Borsa İstanbul'un en değerli, piyasa değeri en yüksek ve işlem hacmi en büyük endeksi içinde yer almalarıdır. Çalışmada, likidite riskini etkileyen faktörler olarak 6 adet bankaya özgü ve 4 adet makroekonomik değişken kullanılmıştır. Bu bağlamda, çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma Yöntemi

Çalışmada çoklu regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Bir bağımlı değişken ve birden fazla bağımsız değişkenin oluşturduğu modele "çoklu regresyon modeli" denmektedir. Ekonometrik analizlerde sıklıkla kullanılan "çoklu regresyon modeli" aşağıdaki gibi ifade edilmektedir.

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \dots + \beta_n X_{ni} + \mu_i$$

Yukarıdaki eşitlikte Y_i bağımlı değişkeni ifade ederken, X_i 'ler, her i gözlemi için 1'den n 'e kadar olan bağımsız değişkenleri ifade etmektedir. Diğer taraftan β_0 sabit terim iken, β_{ni} 'ler bağımsız değişkenlere ait katsayıları, başka bir deyişle kısmi regresyon katsayılarını göstermektedir. Kısmi regresyon katsayıları, bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken arasındaki ilişkileri ortaya koyan katsayılardır. Öte yandan modelde yer alan μ_i ise yine hata terimini ifade etmektedir. Modeldeki bu hata terimi stokastik, başka bir deyişle tesadüfi bir değişkendir (Yıldız ve Temurlenk, 2020, s.47).

Çalışmada kullanılan değişkenler ve tanımlar Tablo 1'de gösterilmektedir. Çalışmanın analizinde kullanılan bağımlı değişken (Bourke, 1989; Barth, Nolle, Phumiwasana and Yago,

Şahut, F. ve Afşar, A. (2024). Bankaların likidite riskini etkileyen faktörler: Bist 30 endeksinde işlem gören bankaların analizi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3(1), 16-35.

2003; Molyneux and Thornton, 1992), bağımsız değişkenler ise (Çakmak, 2022; Ekim Kocaman, 2021; Ersoy ve Aydın, 2018; Işık ve Belke, 2017) referans alınarak hazırlanmıştır.

Tablo 1. Değişkenler ve tanımları

Değişken	Sembol	Tanım
Bağımlı Değişken		
Likit Aktifler	LV/TA	Likit varlıklar/ Toplam Varlıklar
Bağımsız Değişkenler		
Bankaya Özgü Bağımsız Değişkenler		
Aktif Karlılığı	ROA	Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Varlıklar
Öz Kaynak Karlılığı	ROE	Net Dönem Karı (Zararı) / Öz Kaynaklar
Öz Kaynaklar	ÖZTA	Öz Kaynaklar/ Toplam Aktif
Mevduat	TMTA	Toplam Mevduat/ Toplam Aktif
Kredi mevduat oranı	TKTM	Toplam Kredi/ Toplam Mevduat
Alınan kredi mevduat oranı	AKTM	Alınan Krediler /Toplam Mevduat
Makroekonomik Bağımsız Değişkenler		
Ekonomik Büyüme	GSYH	Yıllık yurtiçi gayri safi yurtiçi hasıla büyüme oranı
Enflasyon	TÜFE	Yıllık enflasyon oranı (TÜFE)
CDS	CDS	5 yıllık kredi temerrüt takası primlerinin çeyreklik değerleri
Faiz	FAİZ	TCMB çeyreklik faizleri

Araştırma Evreni ve Örneklem

Çalışmada, BIST 30 Endeksinde işlem gören 4 adet (Akbank, Garanti Bankası, İş Bankası, Yapı ve Kredi Bankası) ticari bankanın Ocak 2013- Aralık 2023 dönemine ait çeyrek dönemlik mali tabloları kullanılarak analiz için kullanılan bankaya özgü bağımlı ve bağımsız değişkenler oluşturulmuştur. Makroekonomik bağımsız değişkenler olarak Merkez Bankası'nın 3 aya kadar vadeli mevduat faiz oranları, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) çeyrek dönemlik yüzde değişimleri, 5 yıllık Kredi Temerrüt Takasının (CDS) çeyrek dönemlik verileri ve enflasyon oranlarının çeyreklik verileri analiz kapsamına alınmıştır.

Veri Toplama Teknikleri

Çalışmada, bankaların likidite riskini etkileyen bankaya özgü ve makroekonomik faktörler incelenmiştir. Bu kapsamda bankaya özgü faktörlere ait veriler, “Türkiye Bankalar Birliği” web sayfasından yayınlanan çeyrek dönemlik konsolide mali tabloları ile elde edilmiştir. Makroekonomik göstergelere ilişkin çeyrek dönemlik veriler ise “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi” nden elde edilmiştir.

BULGULAR

BIST 30 endeksinde işlem gören 4 adet (Akbank, Garanti Bankası, Yapı ve Kredi Bankası, İş Bankası) ticari bankanın 2013-2023 dönemine ait çeyrek dönemlik verileri kullanılarak çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz öncesinde, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkilerin gücünü ve yönünü incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon ve çoklu regresyon sonuçları aşağıdaki gibidir.

Bankaya özgü bağımsız değişkenlerin ve makroekonomik bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkene etkisi ayrı ayrı analiz edilmiştir. Çalışmanın analiz sürecinde, değişkenler arasındaki doğrusal ilişkilerin gücünü ve yönünü belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizi, bağımlı değişken (LV/TA) ile bağımsız değişkenler (Faiz, GSYİH, Enflasyon, CDS, ROA, ROE, ÖZ/TA, TM/TA, TK/TM, AK/TM) arasındaki ilişkilerin pozitif veya negatif olup olmadığını ve bu ilişkilerin gücünü anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Korelasyon katsayısı, -1 ile +1 arasında bir değer almaktadır. +1’e yakın değerler, değişkenler arasında güçlü pozitif bir ilişki olduğunu gösterirken, -1’e yakın değerler güçlü negatif bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. 0’a yakın değerler ise değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Makroekonomik değişkenler ile bağımlı değişken arasındaki korelasyon analizinin sonuçları Tablo 2’ de sunulmuştur.

Tablo 2. Makroekonomik değişkenler ile bağımlı değişkenin korelasyon analizi sonuçları

	FAİZ	GSYİH	ENF	CDS	LV/TA
FAİZ	1				
GSYİH	-0,02331	1			
ENF	0,660995	0,074619	1		
CDS	0,343108	-0,02052	0,735053	1	
LV/TA	0,634527	-0,04169	0,615315	0,728415	1

Tablo 2'deki korelasyon analizi sonuçlarına göre, makroekonomik değişkenler ile likidite riski göstergesi olan LV/TA arasında önemli ilişkiler tespit edilmiştir. Faiz oranları ($r = 0,6345$), enflasyon ($r = 0,6153$) ve CDS primleri ($r = 0,7284$) ile likidite riski arasında güçlü ve pozitif korelasyonlar bulunmuştur. Bu durum, faiz artışlarının ve enflasyonun, bankaların likidite riskini artırıcı etkide bulunduğunu göstermektedir. Özellikle CDS primlerinin yüksekliği, likidite riskinde kayda değer bir artışa işaret etmektedir. GSYİH ile likidite riski arasındaki ilişki ise oldukça zayıf ve negatif olup ($r = -0,0417$), ekonomik büyüme ile likidite riski arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Analiz sonuçları, makroekonomik faktörlerin likidite riski üzerindeki belirleyici rolünü açıkça ortaya koymaktadır.

Bankaya özgü değişkenler ile bağımsız değişken arasındaki korelasyon analizinden elde edilen bulgular Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Bankaya özgü değişkenler ile bağımlı değişkenin korelasyon analizi sonuçları

	ROA	ROE	ÖZ/TA	TM/TA	TK/TM	AK/TM	LV/TA
ROA	1						
ROE	-0,62715	1					
ÖZ/TA	0,059119	-0,12241	1				
TM/TA	-0,3049	0,585996	-0,13244	1			
TK/TM	0,347155	-0,6572	0,225746	-0,95683	1		
AK/TM	0,279683	-0,53826	0,089167	-0,95259	0,928812	1	
LV/TA	-0,13822	0,336072	-0,18898	0,726365	-0,69958	-0,67663	1

Tablo 3'teki bankaya özgü bağımsız değişkenler ile likidite riski oranı arasındaki korelasyon analizi sonuçlarına göre, ROA ile LV/TA oranı arasında negatif yönlü, zayıf bir ilişki ($r = -0,138$) tespit edilmiştir. Bu durum, bankanın aktif karlılığı arttıkça likidite riskinin hafif bir şekilde azalabileceğini ancak bu ilişkinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, ÖZ/TA (Özsermaye/Toplam Aktifler) ile LV/TA arasında da negatif yönlü ve zayıf bir ilişki ($r = -0,189$) gözlemlenmiştir. Bu bulgu, özsermaye oranı arttıkça bankanın likidite riskinin azalabileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte, ROE ile LV/TA arasında pozitif yönlü orta kuvvette bir ilişki ($r = 0,336$) bulunmuştur. Bu sonuç, bankanın özsermaye karlılığı arttıkça kaldıraç oranının ve dolayısıyla likidite riskinin artabileceğini göstermektedir. Özellikle, TM/TA ile LV/TA arasında yüksek düzeyde pozitif bir korelasyon ($r = 0,726$) tespit

edilmiştir. Bu güçlü ilişki, bankanın mevduatlarının aktifler içindeki payının artmasının likidite riskini önemli ölçüde artırabileceğini göstermektedir. Öte yandan, TK/TM ile LV/TA arasında güçlü negatif bir ilişki ($r = -0,700$) bulunmuştur. Bu, kredilerin mevduata oranının artmasının bankanın likidite riskini azaltabileceğine işaret etmektedir. AK/TM ile LV/TA arasında da benzer şekilde güçlü negatif bir ilişki ($r = -0,677$) gözlemlenmiştir. Bu sonuç, aktif karlılığın artmasının likidite riskini azaltıcı bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmada korelasyon analizinin ardından çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Bankaya özgü ve makroekonomik bağımsız değişkenlerin likidite riskine etkisinin analizinde aşağıdaki denklem kullanılmıştır.

$$LV/TA = \beta_0 + \beta_1 * X_1 + \beta_2 * X_2 + \dots + \beta_n * X_n$$

Burada:

- LV/TA: Likidite riskini
- X_1, X_2, \dots, X_n : Regresyon modelindeki bağımsız değişkenleri
- $B_0, \beta_1, \beta_2, \dots, \beta_n$: Katsayıları ifade etmektedir.

Tablo 4. Regresyon istatistikleri

	Bankaya özgü değişkenler	Makroekonomik değişkenler
Çoklu R	0,7452	0,8568
R Kare	0,5553	0,7342
Ayarlı R kare	0,4832	0,7070
Standart hata	0,0714	0,0538
Gözlem	44	44

Tablo 4'te yer alan Çoklu R değeri, regresyon modelinin bağımsız değişkenlerin kullanımıyla bağımlı değişken olan likidite riskini ne kadar iyi açıkladığını ifade etmektedir. 0 ile 1 arasında değer alan Çoklu R'nin makroekonomik değişkenler için yaklaşık olarak 0.86 olması, bağımsız değişkenlerin likidite riskinin %85,7'sini açıkladığını ortaya koymaktadır. Bankaya özgü bağımsız değişkenler için bu oran %74,5'tir. R Kare, regresyon modelinin bağımsız değişkenlerle bağımlı değişken arasındaki ilişkinin ne kadarını açıkladığını belirtmektedir. Bu durumda R Kare'nin makroekonomik değişkenlerde yaklaşık olarak 0,73 olması, bağımsız değişkenlerin likidite riskinin %73,4'ünü açıkladığını kanıtlamaktadır. Bu

sonuç, modelin bağımlı değişkeni açıklamada iyi bir performans gösterdiğini ifade etmektedir. Bu oran bankaya özgü değişkenler için %55'tir. Ayarlı R Kare, R Kare'ye benzer ancak modeldeki ek bağımsız değişkenlerin sayısını dikkate almaktadır. Bu durum, modelin karmaşıklığını düşünerek daha dengeli bir değerdir. Bu durumda Ayarlı R Kare'nin makroekonomik değişkenler için yaklaşık olarak 0.71 olması, modelin daha az karmaşık bir yapıya sahip olduğunu ve bağımsız değişkenlerin likidite riskinin %70,7'sini açıkladığını açığa çıkarmaktadır. Bu oran bankaya özgü değişkenler için %48'dir. Standart hata, regresyon katsayılarının doğruluğunu kanıtlamaktadır. Bu durumda makroekonomik değişkenler için standart hata 0,054 bankaya özgü değişkenler için 0,0714'tür, bu sonuç regresyon tahminlerinin yeterince doğru olduğunu ortaya koymaktadır. Gözlem sayısı, 2013-2023 çeyrek dönem toplamını vermektedir.

Bankaya özgü ve makroekonomik bağımsız değişkenlerin ANOVA analiz sonuçları aşağıda gösterilmiştir. ANOVA analizi, regresyon modelinin genel anlamda istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ve bağımsız değişkenlerin en azından bir kısmının bağımlı değişken olan likidite riskini açıklamada önemli olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Makroekonomik değişkenlerin ANOVA analiz sonuçları

	df	SS	MS	F	Anlamlılık F
Regresyon	4	0,3120	0,0780	26,9395	9,16679E-11
Fark	39	0,1129	0,0028		
Toplam	43	0,4250			

Tablo 6. Bankaya özgü değişkenlerin ANOVA analiz sonuçları

	df	SS	MS	F	Anlamlılık F
Regresyon	6	0,2360	0,0393	7,7014	2,0608E-05
Fark	37	0,1889	0,0051		
Toplam	43	0,4250			

Tablo 5 ve Tablo 6'da bulunan regresyon bölümü, regresyon modelinin toplam varyans içinde ne kadarını açıkladığını ortaya koymaktadır. Toplam varyans bağımlı değişkenin varyansını ifade etmektedir. Regresyon altındaki SS (Toplam Kareler) değeri, regresyon modelinin açıkladığı toplam varyansı ifade etmektedir. MS (Mean Square) karelerin ortalama değerini belirtmektedir. F değeri, regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olup

olmadığını belirlemek için kullanılan bir test istatistiğidir. Tablo 5'te F değeri yaklaşık olarak %27 ve Anlamlılık F(p değeri) ise çok düşük bir değer olarak saptanmıştır(9.16679E-11). Tablo 6'da F değeri yaklaşık olarak %7,70 ve Anlamlılık F(p değeri) ise (0.0000206084) olarak tespit edilmiştir. Bu durum, regresyon modelinin istatistiksel olarak son derece doğru olduğunu kanıtlamaktadır. Tablodaki Fark bölümü, regresyon modelinin açıklayamadığı veya açıklamadığı varyansı temsil etmektedir. Başka bir ifadeyle, modelin hatalarının varyansıdır. Bu bölümdeki SS değeri modelin açıklayamadığı toplam varyansı ifade etmektedir. MS değeri ise bu karelerin ortalama değerini ifade etmektedir.

Tablo 5'te makroekonomik değişkenlerin çoklu regresyon analizi katsayıları ve istatistikleri sunulmaktadır. Tablo, bağımlı değişkenin tahmininde kullanılan bağımsız değişkenlerin etkisini göstermektedir. Öte yandan her bir katsayının standart hatası, t istatistiği, p- değeri ve %95 güven aralığı da listelenmektedir. Tablodaki katsayılar bölümü regresyon denklemi için tahmin edilen katsayı değerlerini göstermektedir. Bu katsayılar, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini temsil etmektedir. Standart hata bölümü tahmin edilen katsayıların standart hatalarını belirtmektedir. Daha düşük standart hata, tahminin daha güvenilir olduğunu göstermektedir. t stat değerleri katsayıların, standart hatalarına bölünmesiyle elde edilen t değerleridir. Bu değerler, ilgili katsayının istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için kullanılmaktadır. Genellikle, t değeri mutlak değeri 2'den büyükse, ilgili katsayı istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmektedir. P-değeri, ilgili katsayının sıfıra eşit olup olmadığını test etmek için kullanılan bir değerdir. Düşük bir p- değeri (genellikle 0.05'ten küçük), ilgili katsayının istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Düşük ve yüksek % 95 güven aralıkları, ilgili katsayının 0 olma olasılığına dair güven aralığını belirtmektedir. Örneğin, "Düşük %95" değeri, ilgili katsayının %95 güven aralığının alt sınırını temsil ederken, "Yüksek %95" değeri ise üst sınırını temsil etmektedir.

Tablo 7. Makroekonomik değişkenlerin çoklu regresyon analizi katsayıları ve istatistikleri

	Katsayılar	Standart Hata	t stat	P-değeri	Düşük %95	Yüksek %95	Düşük 95,0 %	Yüksek 95,0 %
Kesişim	-0,0356	0,0296	-1,2001	0,23732	-0,0956	0,0244	-0,0956	0,0244
FAİZ	0,0071	0,0013	5,2521	5,63E-06	0,0043	0,0098	0,0043	0,0098
GSYİH	0,0002	0,0015	0,1939	0,8472	-0,0027	0,0033	-0,0027	0,0033
ENF	-0,0017	0,0007	-2,2866	0,0277	-0,0032	-0,0001	-0,0032	-0,0001
CDS	0,0004	7,98748E-05	6,1776	2,93E-07	0,0003	0,0006	0,0003	0,0006

*P<0.05

Tablo 7 analiz sonuçlarına göre faiz bağımsız değişkeninin likidite riski üzerindeki etkisi anlamlıdır; p- değeri çok düşüktür (5.63679E-06). Bu sonuç, faiz oranlarının artmasıyla likidite riskinin de arttığını göstermektedir. GSYİH büyüme oranının likidite riski üzerindeki etkisi anlamsızdır; p-değeri 0.847’dir. Bu tespit, GSYİH büyüme oranının likidite riski üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Enflasyon oranının likidite riski üzerindeki etkisi anlamlıdır; p- değeri 0.0277’dir. Bu gözlem, enflasyon oranının artmasıyla likidite riskinin azaldığını göstermektedir. CDS (kredi temerrüt swap)larının likidite riski üzerindeki etkisi anlamlıdır; p- değeri çok düşüktür (2.9345E-07). Bu bulgu, kredi temerrüt swaplarının likidite riskini arttırdığını göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre, makroekonomik değişkenlerin likidite riski üzerinde farklı etkileri olduğunu göstermektedir. Özellikle, faiz oranları ve kredi temerrüt swaplarının likidite riski üzerinde belirgin bir etkisi olduğu görülmektedir. Diğer değişkenlerin ise likidite riski üzerinde önemsiz veya zayıf bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 8.Bankaya özgü değişkenlerin çoklu regresyon analizi katsayıları ve istatistikleri

	Katsayılar	Standart Hata	t stat	P-değeri	Düşük %95	Yüksek %95	Düşük 95,0 %	Yüksek 95,0 %
Kesişim	-0,9508	1,1608	-0,8191	0,4179	-3,3028	1,4011	-3,3028	1,4011
ROA	0,0011	0,0053	0,2155	0,8305	-0,0096	0,0119	-0,0096	0,0119
ROE	-0,1965	0,2265	-0,8676	0,3911	-0,6555	0,2624	-0,6555	0,2624
ÖZ/TA	-1,1143	1,8661	-0,5971	0,554	-4,8955	2,6667	-4,8955	2,6667
TM/TA	2,4726	1,4316	1,7272	0,0924	-0,428	5,3734	-0,428	5,3734
TK/TM	-0,1901	0,4144	-0,4588	0,649	-1,03	0,6496	-1,03	0,6496
AK/TM	0,468	0,8395	0,5575	0,5805	-1,2329	2,169	-1,2329	2,169

*P<0.05

Tablo 8 analiz sonuçlarına göre ROA, ROE ve ÖZ/TA'nın likidite riski üzerindeki etkisi anlamlı bulunmamaktadır; p- değeri 0.05'ten büyüktür. TM/TA oranının likidite riski üzerindeki etkisi neredeyse anlamlıdır; p- değeri 0.05'e yakındır. Bu veri toplam mevduatın toplam varlıklara oranının likidite riski üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. TK/TM ve AK/TM oranlarının likidite riski üzerindeki etkisi anlamlı bulunmamıştır; p- değerleri 0.05 ten büyüktür.

SONUÇ

Finansal sistem içerisinde önemli rol oynayan bankalar sistematik ve sistematik olmayan risklerden etkilenirler. Başka bir ifadeyle, çeşitlendirme yapılarak yok edilemeyen riskler ile çeşitlendirme yaparak minimize edilen riskler ile karşılaşmaktadırlar.

Bankalar topladıkları küçük miktarlardaki ve kısa vadeli fonları daha büyük tutarlarda ve uzun vadeli yatırımların finansmanı için kullanmaktadır. Bu durum ise bankaların bilançolarında varlıklar ile kaynaklar arasında vade uyumsuzluğunun meydana gelmesine neden olmakta ve bu bankalarda likidite riskine sebep olmaktadır (Ayaydın ve Karaaslan 2014). Bu çalışmada bankaların likidite riskini etkileyen bankaya özgü ve makroekonomik değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda BIST 30 endeksinde işlem gören 4 ticari bankanın 2013-2023 çeyreklik dönemler kullanılarak çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Elde edilen analiz bulgularına göre makroekonomik değişkenlerden CDS, faiz ve enflasyonun bankaların likidite riskini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Bu sonuç

Şahut, F. ve Afşar, A. (2024). Bankaların likidite riskini etkileyen faktörler: Bist 30 endeksinde işlem gören bankaların analizi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3(1), 16-35.

Ghenimi vd. (2021) in geleneksel bankaların makroekonomik faktörlerden etkilendiğini tespit ettiği çalışmayla örtüşmektedir. Çalışmada bankaların likidite riskini olumsuz etkilediği tespit edilen enflasyon değişkeni Ayano (2021), Gafrej ve Abbas (2017), Al-Harbi (2017), Sheefeni ve Nyambe (2016), Ben Moussa (2015), Chagwiza (2014), Ekim Kocaman vd. (2021), Işık ve Belke (2017) çalışmalarında da tespit edilmiştir. CDS makroekonomik değişkeninin bankaların likidite riskini etkilediği Çakmak (2022) çalışmasıyla benzer sonuca ulaşmıştır. Bankaların likidite riskini etkileyen faiz oranı değişkeni ise Ayano (2021), Al-Homaidi (2019) çalışmalarının sonuçlarıyla örtüşmektedir. Analiz sonuçlarına göre bankaya özgü değişkenlerden Toplam Mevduat/ Toplam Aktif oranı bankaların likidite riskini etkilemektedir. Elde edilen bu bulgu Gafrej ve Abbas (2017), Ben Moussa (2015), Çakmak (2022) ve Ekim Kocaman vd. (2021) çalışmaları ile örtüşmektedir.

Çalışma sonuçları, bankaların finansal piyasalardaki etkin rolünün ve bankaların karşılaşılabileceği likidite riskinin bankacılık sektörü için ne kadar kritik önemde olduğuna vurgu yapmaktadır. Finansal sistem içerisindeki bankalar hem ekonomik büyüme hem de finansal istikrarın sağlanması için temel bir köprü işlevi görürler. Likidite riski, bankaların varlıklarını hızlı bir şekilde nakde çevirebilme yeteneğini etkileyen hayati öneme sahip bir faktördür. Çalışmada kullanılan çoklu regresyon analiz sonuçları, belirli bankalardaki likidite riskinin belirli finansal ve ekonomik faktörlerle nasıl ilişkilendirilebileceğini göstermiştir. Elde edilen bu bulgular, bankaların gelecekteki likidite riskini yönetme stratejilerinin geliştirilmesine yardımcı olabilir ve finansal piyasalardaki istikrarı artırmak için önemli bir katkı sağlayabilir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda daha farklı bankaya özgü oranlar kullanılabilir, likidite riskini daha farklı yollarla hesaplama yoluna gidilebilir ve farklı makroekonomik değişkenlere yer verilip değişik analiz yöntemleri kullanılarak çalışma farklı açılardan da ele alınabilir.

Etik Beyan

Çalışmada etiğe aykırı bir durum ve/veya herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Açıklama

Bu çalışma Econ Anadolu 2024'te sunulan "Bankaların Likidite Riskini Etkileyen Faktörler: BIST 30 Endeksinde İşlem Gören Bankalar Üzerine Bir Analiz" başlıklı bildirinin gözden geçirilmiş ve düzenlenmiş versiyonudur.

KAYNAKLAR

- Abdillah, R., Hosen, M.N. and Muhari, S. (2016). The determinants factor of Islamic bank's profitability and liquidity in Indonesia. *Knowledge Horizons – Economics*, 8(2), 140–147.
- Addou, K.I. and Bensghir, A. (2021). Analysis of the determinants of bank liquidity risk: The case of Islamic banks in the UAE. *SHS Web of Conferences*, 119, <https://doi.org/10.1051/shsconf/202111901008>
- Akbaş, F. (2022). Katılım bankalarının likidite risk belirleyicileri. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 738-748.
- Al-Harbi, A. (2017). Determinants of banks liquidity: Evidence from OIC countries. *Journal of Economic and Administrative Sciences*, <https://doi.org/10.1108/JEAS-02-2017-0004>.
- Al-Homaidi, E.A., Tabash, M.I., Farhan, N.H. and Almaqtari, F.A. (2019). The determinants of liquidity of Indian listed commercial banks: A panel data approach. *Cogent Economics & Finance*, 7(1).
- Ayano, E.E. (2021). Determinants of Commercial banks liquidity: Systematic review. *International Journal of Accounting Research*, 9(236). DOI: 10.35248/2472-114X.21.9.236
- Ayaydın, H. ve Karaaslan, İ. (2014). Likidite riski yönetimi: Türk bankacılık sektörü üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(11), 237-256.
- Barth, J., Nolle, D., Phumiwasana, T., and Yago, G. (2003). *A cross-country analysis of the bank supervisory framework and bank performance*. *Financial Markets, Institutions & Instruments*, 12(2), 67-120.
- Ben Jedidia, K. and Hamza, H. (2015). Determinants of liquidity risk in Islamic banks: A panel study. *EJBM-Special Issue: Islamic Management and Business*, 7(16), 137-146.
- Ben Moussa, M.A. (2015). The determinants of bank liquidity: Case of Tunisia. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 5(1), 249-259.
- Bourke, P. (1989). Concentration and other determinants of bank profitability in Europe, North America and Australia, *Journal of Banking & Finance*, 65-79.
- Chagwiza, W. (2014). Zimbabwean commercial banks liquidity and its determinants. *International Journal of Empirical Finance*, 2(2), 52-64.
- Çakmak, A. (2022). Bankaların likidite riskinin belirleyicisi içsel ve dışsal faktörler: Türk bankacılık sektörü için bir uygulama. Doktora Tezi. Ankara: Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çanakçı, M. ve Tunalı, H. (2018). İslami bankacılık sektöründe likidite riski unsurlarını belirleyen esaslar. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 10(18), 90-119.
- Ekim Kocaman, B., Babuşçu, Ş. ve Hazar, A. (2021). Likidite riskini etkileyen faktörler-Türk bankacılık sektörü üzerine bir analiz. *Mehmet Akif Ersoy İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(3), 1840-1857.
- El-Chaarani, H. (2019). Determinants of bank liquidity in the Middle East region. *International Review of Management and Marketing*, 9(2), 64-75.
- Ersoy, E. ve Aydın, Y. (2018). Bankaların likiditesini etkileyen makroekonomik ve bankaya özgü faktörlerin ampirik analizi: Türkiye örneği. *Global Journal Of Economics And Business Studies*, 7(14), 158-169.

- Şahut, F. ve Afşar, A. (2024). Bankaların likidite riskini etkileyen faktörler: Bist 30 endeksinde işlem gören bankaların analizi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3(1), 16-35.
- Gafrej, O. and Abbes, M.B. (2017). Liquidity determinants of Islamic and conventional banks. *Journal of Islamic Banking and Finance*. 34(2), 44-61.
- Ghenimi, A., Chaibi, H. and Omri, M.A.B. (2021). Liquidity risk determinants: Islamic vs conventional banks. *International Journal of Law and Management*, 63(1), 65-95.
- Işık, Ö. ve Belke, M. (2017). Likidite riskinin belirleyicileri: Borsa İstanbul'a kote mevduat bankalarından kanıtlar. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 113-126.
- Işıl, G. ve Özkan, N. (2015). İslami bankalarda likidite riski yönetimi: Türkiye'de katılım bankacılığı üzerine ampirik bir uygulama. *International Journal of Islamic Economics and Finance Studies*, 1 (2), 23-37.
- Jemal, A. (2021). *Determinants of banks liquidity: Evidenced from commercial banks in Ethiopia* (Master's thesis, St. Mary's University School of Graduate Studies).
- Kasana, E., Chauhan, K. and Sahoo B.P. (2022). Investigation of bank liquidity of macroeconomic and bank-specific determinants – A panel data approach. *The Economics and Finance Letters*, 9(2), 221-234.
- Kaur, G. and Sharma, R. (2017). Study of determinants of liquidity risk in context to Indian banking industry. *International Journal of Applied Business and Economic Research*, 15(22), 153-163.
- Kaya, F. ve Güney, A. (2014). *Bankacılık Giriş ve İlkeleri*. Beta Basım 3. Baskı. İstanbul.
- Linh, D.H., Dung, T.M., Hang, L.T.T. and Mai, D.N. (2018). Determinants of Islamic banks liquidity and lessons for Vietnam banks. *International Journal of Business, Economics and Law*, 17(5).
- Luca, F.A. and Busuioc Witowski, I.R. (2016). Assessing the determinants of bank liquidity. Case study Romanian banking system. *Management Intercultural*, 1(35), 67-73.
- Mohamad, A. (2016). *Determinants of banks liquidity: empirical evidence on Turkish banks*. Masters of Science in Banking and Finance, Eastern Mediterranean University.
- Mohammad, S., Asutay, M., Dixon, R. and Platonova, E. (2020). Liquidity risk exposure and its determinants in the banking sector: A comparative analysis between Islamic, conventional and hybrid banks. *J. Int. Financ. Markets Inst*, 66, 2-19.
- Molyneux, P. and Thornton, J. (1992). Determinants of European bank profitability: A note, *Journal of banking & Finance*, 16(6), 1173-1178.
- Shah, S.Q.A., Khan, I., Shah, S.S.A. and Tahir, M. (2018). Factors affecting liquidity of banks: Empirical evidence from the banking sector of Pakistan. *Colombo Business Journal*. (9)1, 1-18.
- Sheefeni, J.P.S. and Nyambe, J.M. (2016). Macroeconomic determinants of commercial banks' liquidity in Namibia. *European Journal of Business, Economics and Accountancy*, 4(5), 19-30.
- Singh, A. and Sharma, A.K. (2016). An empirical analysis of macroeconomic and bank specific factors affecting liquidity of Indian banks. *Future Business Journal* 2, 40–53.
- Vodova, P. (2013). Determinants of commercial bank liquidity in Hungary. "e-Finance", University of information technology and management, Institute of Financial Research and Analysis, 9(3), 64-71.
- Wojcik-Mazur, A. and Szajt, M. (2015). Determinants of liquidity risk in commercial banks in the European Union. *Argumenta Oeconomica* 2(35), 25-47.
- Yıldız, Ü. and Temurlenk, M.S. (2020). *Ekonometrinin temelleri*. Anadolu Üniversitesi Yayını.

Şahut, F. ve Afşar, A. (2024). Bankaların likidite riskini etkileyen faktörler: Bist 30 endeksinde işlem gören bankaların analizi. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 3(1), 16-35.

Zengin, S. ve Yüksel, S. (2016). Likidite riskini etkileyen faktörler: Türk bankacılık sektörü üzerine bir inceleme. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(29), 77-95.